

Miks maksab retseptiravim vahel vaid paar eurot?

Retseptiravimeid ostes on kõik küllap märganud, et tihti tuleb tabletkarbi eest välja käia vaid mõni euro, samas maksavad käsimüügist ostetavad nohurohud ja valuvaigistid, rääkimata vitamiinidest, tublisti rohkem.

Heli Lehtsaar-Karma

Tervisekassa kaasautor

Nii ravimite kättesaadavuse võrdsustamiseks kõigis liikmesriikides kui ka generiliste ravimite varem turule lubamiseks on Euroopa Liidus välja töötamisel uus reeglistik. Näiteks on kavas lühendada praegu kehtivat originaalravimi 8-aastast patendiaega kuuele aastale, et geneerilised ravimid saaksid kiiremini turule ja tekiks konkurents.

Miks retseptiravimid on nii odavad? Vastus on lihtne. Retseptiravimid ei ole tegelikult odavad, lihtsalt nende eest aitab inimestel tasuta Tervisekassa. Patsient maksab alati 2,5-eurose retseptitasu ja olenevalt ravimist ning patsiendist hüvitab Tervisekassa selle hinnast kas 50, 75, 90 või 100%. Nii võibki juhtuda, et patsient tasub oma vererõhuvähi ravimi eest viis eurot, kuid ravimi tegelik hind on 27,50. Vähi ravimeid kompenseeritakse tavaliselt 100% ja nii tulebki patsiendil tasuta apteegis kahe kuu ravimeid välja ostes paari tabletkarbi eest vaid 2,5-eurone retseptitasu, aga ühe ravimikarbi tegelik hind võib olla 3000 või 5000 eurot.

Eelnevate näidete põhjal on selge, et inimeste ravimite eest kompen-

seeritavad summad on suured. Ka Tervisekassa soodusravimite eelarve on jõudsalt kasvanud – kui 2014. aastal kulus soodusravimite hüvitamisele ligi 110 miljonit eurot, siis 2024. aastal on Tervisekassa soodusravimite eelarveks 202 miljonit eurot.

Kõigile! Kirssidega!

Mäletatavasti hüüdis niimoodi raamatu „Naksitrallid“ tegelane Kingpool, kui seisis koos Sammalhabeme ja Muhviga jäätiseputka ees. Ravimite maailmas kehtib aga reegel, et kõigile kõike ei saa võimaldada, sest esiteks on ravimid kallid, teiseks pole ühegi riigi rahakott põhjatu ja kolmandaks tuleb teha arukaid valikuid, sest kui ühte või teist ravimit meie turul pole, ei tähenda see tingimata olulist katmata ravivajadust, sest sageli on olemas alternatiivid.

Seetõttu leidubki retseptiravimite seas ka selliseid, mida Tervisekassa ei kompenseeri. Need on näiteks alles turule jõudnud uued ravimid või harvikaiguste ravimid. Küll aga on aeg-ajalt kuulda kriitikat, et viimastel aastatel Euroopa Ravimiameti heakskiidu saanud uutest ravimiteest on Eestis kättesaadavad vaid käputäis ja ravimite jõudmine soodusravimite nimekirja võtab liiga kaua aega.

Põhjuste selgitamisel tuleb alustada sellest, kuidas Euroopa Ravimiametilt müügiloa saanud ravimid Tervisekassa hüvitatavate ravimite nimekirja hulka jõuavad. „Selleks et ravim lisataks Tervisekassa rahastatavate ravimite nimekirja, on oluline, et ravimist saadav kasu oleks patsiendi jaoks tõestatud ja Tervisekassa on tootjaga saavutanud läbirääkimistel mõlemad pooli rahuldava hinna. Teadupärast või-

vad uued ravimid olla ülikallid, kuid neist saadav kasu tihti väga tagasihoidlik,“ viitas Tervisekassa ravimite ja meditsiiniseadmete osakonna juht Erki Laidmäe.

Iga ravimitaotlust analüüsitakse põhjalikult

Kuid selleks, et üldse läbirääkimiseni jõuda, peab ravimitootjal olema huvi ravimit Eestis turustada – meie turu väiksuse tõttu pole kaugeltki kõik tootjad sellest huvitatud. Kui aga ravimitootja on otsustanud Eestis oma ravimit

müüma hakata ja soovib sellega pääseda hüvitatavate ravimite nimekirja, peab ta esitama Tervisekassale taotluse. Taotluses tuleb kirjeldada ravimi omadusi ja selle eest soovitatavat tasu, samuti põhjendada, miks just nimetatud summa on õiglane. Seejärel asuvad spetsialistid taotlust hindama.

„Analüüsimise meditsiinilist sisu, näiteks võrdleme taotluses kirjapandut sellega, mida ravijuhistes soovitatakse ning teaduskirjanduses kirjutatakse. Lisaks hindame majanduslikku poolt – analüüsimise, kui

palju läheb ravim maksma aastas ühe patsiendi kohta ja kui palju on patsiente, kes seda ravimit võiks kasutada,“ tõi Laidmäe näiteid. Kui analüüs valmis, koguneb kaheksaliikmeline nõuandev komisjon, kuhu kuuluvad patsientide esindajad ja arstid ning Tervisekassa, Ravimiameti ja Sotsiaalministeeriumi spetsialistid. „Nemad vaatavad taotluse ja Tervisekassa hinnangu läbi ning annavad soovitusi Tervisekassa juhatusele. Tavaliselt soovitatakse kõnealune ravim hüvitatavate ravimite nimekirja lisada, sest sellest on

Eesti patsientidele kasu, kuid soovitakse hinda alla kaubelda,“ kirjeldas Laidmäe, lisades, et tavaliselt lõpeb umbes 90% läbiraakimistest positiivselt ehk ravim lisatakse hüvitatavate ravimite nimekirja. Küll aga võivad keerulisemad läbiraakimised kesta aasta või isegi kauem ja seetõttu lähebki ravimi Eesti turule jõudmisega rohkem aega, kui arstid ja patsiendid tahaksid.

Ravimid võivad muutuda kättesaadavamaks

Ühe nüansi avab Erki Laidmäe veel – Eestis on ravimite kättesaadavuse tagamisel probleem selleski, et ravimifirmad küll tulevad oma uute ravimitega meie turule, aga oluliselt hiljem kui jõukamatesse ja suurematesse riikidesse. Tervisekassa püüab kaasa aidata, et ravimid, mille järele on vajadus, siiski Eestisse jõuaksid. „Võtame ise tootjatega ühendust, selgitame meie olukorda, räägime läbi. Kuid üksi me seda olukorda lahendada ei suuda ja seetõttu on mul hea meel, et ka Euroopa Komisjon soovib vähendada liikmesriikide ebarõrdsust ravimite kättesaadavusel. Oleme seni selle mängu andnud liiga tootjate juhtida, öeldes, et see on äri ja ise otsustate, kus kauplete ja kasumit teenite. Jah, ühelt poolt on see äri, aga teiselt poolt meditsiin, millega kaasneb moraalne vastutus,“ nentis Erki Laidmäe, lisades, et ravimitööstus on üks läbipaistmatumaid tööstusharusid, sest me ei tea, kui palju on maksnud ravimite arendus ja väljatöötamine. Selge pole ka hinnakujundus – me ei tea, mis hinnaga on ravimi saanud näiteks Läti, Leedu või mõni mu riik. „Oleme tihti olukorras, kus ravimifirma paneb lauale kaks pakkumist: avalik hind on kallim, aga kui oleme nõus hinna saladuses hoidma, siis saame soodsama pakumise,“ kirjeldas Laidmäe.

Nii ravimite kättesaadavuse võrdsustamiseks kõigis liikmesriikides kui ka geneeriliste ravimite varem turule lubamiseks on Euroopa Liidus välja töötamisel

Ei ole haruldane, kui nii originaal- kui ka geneerilise ravimi tootja saavad toimeained samast tehasest, erinevus on lõpuks vaid ravimikarbi väljanägemises ja ravimi nimes. Ka alluvad tootjad täpselt samasugusele järelevalvele, mida teevad riikide raviametid. Nii et kui arst kirjutab teile välja ravimi, millel on lisaks originaalile ka geneerilised konkurendid, võite rõõmus olla, et saate ise apteegis sõna sekka öelda, milline ravim osta.

uus reeglistik. Näiteks on kavas lühendada praegu kehtivat originaalravimi 8-aastast patendiaega kuuele aastale, et geneerilised ravimid saaksid kiiremini turule ja tekiks konkurents. Küll aga võib tootja 8-aastase patendiaja Euroopa Liidus tagasi saada, kui täidab teatud tingimusi. „Üks neist on see, et üsna ruttu pärast müügiloa saamist peab ravimitootja tegema kõigile liikmesriikidele ettepaneku ravimi kompenseerimiseks ehk pakkuma seda kõigile riikidele. Kui ta seda ei tee, tekib geneeriliste ravimite tootjatel võimalus seda ravimit tootma hakata, ja teha seda soodsama hinnaga kui originaali väljatöötaja. Kui direktiiv sellisel moel jõustub, hakkavad ravimitootjad ka meile oma pakkumistega rohkem lähenema,“ kirjeldas Laidmäe.

Geneeriline ravim pole halvem originaalist

Kuid juba praegu on igal inimesel geneerilisi ravimeid ostes võimalik mõjutada seda, mis hinnaga retseptiravimi ta apteegist ostab ja kui palju saab kokku hoida nii enda kui ka Tervisekassa raha. Teadupärast antakse igale ravimile pärast selle väljatöötamist patendikaitse ja aeg, mille jooksul ainult tema saab seda

ravimit toota ja müüa. Kui originaalravim vabaneb patendikaitse alt, tulevad turule konkurendid ehk geneerilised ravimid. Seetõttu on need odavamad, kuid sama head kui originaalravim, sest toimeained ja enamasti ka abiained on samad, vaid kaubamärk erineb.

„Ei ole haruldane, kui nii originaal- kui ka geneerilise ravimi tootja saavad toimeained samast tehasest, erinevus on lõpuks vaid ravimikarbi väljanägemises ja ravimi nimes. Ka alluvad tootjad täpselt samasugusele järelevalvele, mida teevad riikide raviametid. Nii et kui arst kirjutab teile välja ravimi, millel on lisaks originaalile ka geneerilised konkurendid, võite rõõmus olla, et saate ise apteegis sõna sekka öelda, milline ravim osta. Geneerilist ravimit valides hoiate kokku eelkõige enda, aga ka Tervisekassa ehk meie kõigi ühist raviraha,“ rõhutas Erki Laidmäe.

Laidmäe nentis, et mitte ükski tervisesüsteem maailmas ei suuda kõigile tagada soovitud raviteenusid ja ravimeid. „Eesti pole erand. Kõiki ravimeid ei olegi võimalik meie ühise raviraha eest osta, oluline on valida suurima kasuteguriga ravimid õiglase hinnaga,“ võttis Laidmäe teema kokku. 🌱